



ARTA MILITARĂ ÎN SECOLUL XX

MILITARY ART IN THE TWENTIETH CENTURY

*Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU**

Rezumat: *Marile descoperiri, revoluția industrială și știința au influențat arta militară și au revoluționat gândirea militară și strategică.*

Mondializarea războiului a început în secolul XX cu Primul Război Mondial. Articolul de față prezintă arta militară în timpul Primului și celui de-al Doilea Război Mondial și a Războiului Rece. Revoluția industrială a marcat viața economică, politică, socială și arta militară.

Cuvinte cheie: revoluție industrială, știință, artă militară, strategie, secolul XX.

Abstract: *The great discoveries, industrial revolution and science have influenced the military art and revolutionized the military strategic reflection.*

Warfare's mondialization has begun in the twentieth century, with World War One. This article presents the military art during World War One and Two and The Cold War.

Keywords: *industrial revolution, science, military art, strategy, the twentieth century.*

Revoluția agricolă a dus la creșterea produselor agricole și crearea condițiilor pentru hrănirea unui număr mai mare de oameni. În consecință a crescut populația statelor dezvoltate, între anii 1700-1900.

Revoluția industrială s-a bazat pe utilizarea în masă a mașinilor și a început în Anglia (U.K.) la sfârșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX. Apoi s-a extins în Franța, S.U.A., Germania și Japonia. Această revoluție a pus temelia industrializării și a instaurat în țările menționate dominația marii producții capitaliste asupra micii producții de mărfuri.

* Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, secretar științific al Secției de Științe Militare, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române, email: esiteanu@yahoo.com



Descoperirile științifice de la sfârșitul Evului Mediu și începutul capitalismului (orânduirii capitaliste), precum și producția industrială au influențat domeniul militar, deoarece s-a trecut la producția de echipamente militare și armamente la scară industrială.

Revoluția franceză (1789) a realizat practic o națiune înarmată. Acest concept (de națiune înarmată) a creat o gândire strategică, operațională și tactică. Atunci s-au creat și noile concepte de întrebuintare a mijloacelor (strategia mijloacelor, strategia generativă etc.). Napoleon a declanșat o revoluție militară, iar armele de foc au deschis o epocă nouă în arta militară.

În secolele XVIII-XIX apar vasele (navele) de linie de rangurile 1,2,3,4,5 și 6, clasificate după tonaj și armament. Navele de rangul 4 erau destinate protejării convoaielor împotriva piraților. Cele de rang 5 aveau misiuni de cercetare, de legături rapide și de escortă. Cele de rang 6 erau nave destinate pazei de coastă (costiere), de supraveghere, patrulare și vamă. Începând cu anul 1600 s-au făcut următoarele descoperiri: luneta, pușca cu silex, rigla de calcul, tunul submarin, termometrul cu mercur, nivela cu bulă, balanța, telescopul refractar cu oglindă de bronz polizat, mașina cu abur, pompa cu abur fără piston etc.

După anul 1700 au apărut: manometrul, mașina cu abur a lui Newcomen, clopotul pentru scafandri, mitraliera Puckle, mașina de frezat cu angrenaje, alezorul rabotez, paratonera, sextantul, calorimetrul, cronometrul, anemometrul, aerometrul, mașina cu aburi (Watt), prima barcă din fier, podul metalic, turbina cu abur (Pickard), laminorul industrial, vaporul, obuzul fuzant cu gloanțe (șrapnelul) etc¹. Așadar, omul a făcut pas cu pas descoperiri esențiale care au permis realizarea unor mijloace de luptă din ce în ce mai performante (mijloace terestre, navale și aeriene). Fără aceste descoperiri nu ar fi fost posibilă apariția armatelor de masă, căci noile mijloace tehnice (și militare) nu numai că au permis, ci au și impus crearea armatelor pe baze industriale. Arta militară a devenit o chestiune complexă implicând atât armate, cât și economiile țărilor respective.

Dezvoltarea artei militare din secolul XX este dependentă de invențiile apărute înaintea și în timpul acestui secol.

¹ Mihail Popescu, Valentin Arsenie, Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, volumul I, Centrul tehnic-editorial al Armatei, București, p. 206.



Thucidide a scris că „Istoria este predarea filosofiei prin exemple”², iar noi spunem că „Istoria militară este predarea artei militare prin exemple”.

Multe asocieri de invenții, tehnologii și mijloace de luptă și de comunicare au stat la baza unor succese militare în secolul al XX-lea. Multe din aceste invenții au avut o legătură strânsă cu arta militară așa cum vom menționa în paginile ce urmează.

După anul 1900 au apărut și s-au utilizat în războaie mitralierele care puteau trage 8 gloanțe/secundă și de aceea numărul morților și răniților în Primul Război Mondial a fost foarte mare. Chiar și puștile utilizate de infanterie puteau trage 15 gloanțe/minut. Dar cele mai mari pierderi producea artileria; un tun putea să tragă un proiectil exploziv de 45 de kg până la o distanță de 8-9 km; un proiectil/șrapnel producea cele mai mari pierderi. Oțelul folosit la începutul secolului XX a fost unul din factorii importanți care au determinat dezvoltarea tehnicii și armamentului și a artei militare. Militarii au folosit în acțiunile militare echipamente și armament tot mai performante pentru scopurile lor strategice, de apărare sau ofensive, prin informații oportune, surprinderea adversarului și producerea de pierderi mari acestuia. Militarii au folosit invențiile pentru ca trupele proprii să aibă pierderi minime pe timpul îndeplinirii misiunilor.

Chinezii au inventat praful de pușcă în secolul IX, ceea ce a modificat modul de purtare a războiului. Ei au produs mine, rachete și bombe, precum și arme de foc (muscheta și tunul). Ca urmare a acestor mijloace a apărut artileria. La perfecționarea armelor de foc au participat și alte națiuni și personalități, cum ar fi, de exemplu: Samuel Colt, Hiram Stevens Maxim, Kalashnicov etc.

Locomotiva cu aburi și căile ferate au permis realizarea unor progrese semnificative în arta militară. De asemenea, în domeniul electricității s-au remarcat descoperirile făcute de Franklin, Ampere, Maxwell, Faraday, Tesla, Edison, Marconi și alții. Aceștia au contribuit la inventarea telegrafului, telefonului, radioului și motoarelor electrice. În arta militară, folosirea transportului trupelor și artileriei pe căile ferate, a Codului Morse (telegrafului), telefonului și radioului au ajutat unele armate să obțină victorii răsunătoare.

² Thucidide (460-396), Războiul Peloponesiac.



La începutul secolului XX arta militară cunoaște următoarele caracteristici:

- Efectivele armatelor au crescut, ceea ce a condus la apariția industriei de război și creșterea producției de echipamente militare, armament și muniții;

- Lărgirea fronturilor și creșterea duratei războaielor;

- Creșterea complexității actului de comandă și a sistemelor de comandă (ordinele se dădeau diviziilor și corpurilor de armată spre deosebire de perioada precedentă când se dădeau cavaleriei, infanteriei și artileriei);

- Creșterea mobilității artileriei și diversificarea focului artileriei de la pregătirea atacului la sprijinul luptei diviziilor și regimentelor;

- Diminuarea rolului cavaleriei;

- Dezvoltarea nivelului operativ (Napoleon stăpâna perfect acest nivel);

- Utilizarea din plin a căilor ferate și a telegrafului care au facilitat manevra strategică. Șeful de Stat major al armatei prusace, feldmareșalul Helmuth von Moltke (1800-1891) a elaborat planurile de ofensivă utilizând o hartă a căilor ferate. El a folosit transportul pe căile ferate a trupelor și artileriei, comunicațiile prin telegraf și Codul Morse pe care le-a utilizat cu pricepere și a învins Danemarca, Austria și Franța, căci a concentrat trupele și artileria rapid în raionul stabilit.

Primul Război Mondial a durat din 1914 la 1918 și a produs milioane de oameni morți și răniți, oameni care au stat în tranșee insalubre patru ani. Pierderile mari pentru succese mici în teren i-au convins pe teoreticieni că trebuie dus un alt tip de război de mișcare cu unități și mari unități mecanizate.

Până la debutul Primului Război Mondial, s-au făcut o serie de descoperiri notabile: motorul cu ardere internă, automobilul, aeroplanul, submarinul cu torpile, gazele toxice, aruncătoarele de flăcări etc.

În Primul Război Mondial, frontul din Occident a avut o lungime de 700 km, iar în est o lungime de 1400 km. Numărul morților prin rănire în acest război, a fost mai mare decât cel produs prin infectarea rănilor sau de boli.

Primul Război Mondial reprezintă un beneficiar global al dezvoltării științei și tehnicii. Prima conflagrație mondială a beneficiat de dezvoltarea



științei și tehnicii (tehnologiei). El a fost o confruntare statică (război de poziție sau pozițional). Din punct de vedere politic, Primul Război Mondial a fost o „revărsare peste margini” sau o eliberare a națiunilor, o revenire la fragmentarea spațiului politic european în mici stătulețe.

Războiul are un caracter subiectiv și obiectiv, în orice caz dramatic.

În opinia unor cercetători, „*trecerea de la un sistem social la altul se face prin revoluții, prin violență, prin negare violentă și afirmare violentă, adică prin salturi calitative care generează un nou tip de relații sociale.*”³

Alți autori consideră că societatea omenească are caracter continuu sau ondulatoriu (cum este lumina). Războiul este la fel de complex ca societatea și nu poate fi înțeles decât „*dacă e analizat împreună cu toate celelalte procese sociale.*”⁴

În secolul XX s-au făcut descoperiri uimitoare care au schimbat viziunea oamenilor asupra lumii și au demonstrat că lumea e o complexă și continuă construcție cu o structură care nu este sesizabilă de oameni, nici măcar de cei de știință. De aceea, oamenii de știință au împărțit știința pe domenii. Chiar și într-un anumit domeniu oamenii de știință nu știu totul. Așa, de pildă, Poincaré – marele matematician – a fost ultimul care a fost capabil să înțeleagă toate problemele de matematică din epoca sa.

După anul 1900 s-au făcut numeroase descoperiri: cuanta de energie (Plank); substanțele radioactive; izotopii; tubul electronic; celula fotoelectrică; teoria relativității; ionosfera; structura atomului; clorul industrial; motorul cu ardere internă în 4 timpi; cuptorul siderurgic; dinamita; motorul cu ardere internă în doi timpi; tunul cu frână hidraulică; telefonul; locomotiva electrică; pulberea fără fum; mitraliera Maxim; motorul cu inducție; motorul asincron; carburatorul; antena radioelectrică; primele legături radio; turbina cu aburi; motorul sincron; tancul (UK și Franța); radiogoniometria; radarul; elicopterul; avionul; avionul cu reacție; rachete teleghidate; fisiunea nucleară; bomba atomică etc.

Datorită acestui nivel atins de cunoștințele științifice, ele au fost aplicate în practică ceea ce a permis artei militare să se dezvolte mai ales în latura ei practică.

³ Mihai Popescu, Valentin Arsenie, Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, volumul 2, Centrul tehnic-editorial al Armatei, București, 2004, p. 123.

⁴ *Ibidem*, p. 23.



În secolul XX britanicii foloseau sintagma de marea strategie pentru strategia globală (integrală). Strategia globală vizează scopurile finale, iar mica strategie se referă la primele obiective ale războiului. E necesar ca fiecare operație a unei armate (flote) să fie pregătită și desfășurată în funcție de planul general al războiului și obiectivul vizat. Strategia globală cuprinde planul războiului (obiectivele imediate și alegerea forței marine și forțelor terestre).

Deci, strategia globală vizează ansamblul resurselor statului pentru război și este o latură a politicii (o ramură a politicii) care stabilește Forțele Terestre, Aeriene, Marine și Speciale ca făcând parte dintr-un ansamblu ce se va întrebuița ca instrument al războiului. Ea trebuie să aibă în vedere situația politică și diplomatică a statului, situația economică și financiară a acestuia fără de care nu se poate duce războiul. În război apare mereu o fricțiune între acestea ca o deflecție a strategiei de către politică; ea apare ca o maladie în orice problemă strategică. Adică nu se poate lua o decizie strategică importantă în afara diplomației și viceversa. Deseori o acțiune strategică importantă nu se poate desfășura din considerente diplomatice. Desigur că este valabilă și reciproca. În consecință, strategia și diplomația nu pot fi despărțite fără urmări grave, iar interacțiunea lor face parte din „fricțiunea războiului”, așa cum o denumea Clausewitz.

Omenirea se dezvoltă pe baza principiului complementarității și cel al luptei pentru resurse. Prima revoluție în domeniul mobilității armatelor a înfăptuit-o Gingis Han cu cavaleria sa. A doua s-a realizat pe mare/ocean de mării navigatori (Columb, Magellan etc.). Aceasta a condus la puterea care se proiectează pe mare (peste mare). A urmat mobilitatea aeriană.

Eurasia este un continent pivot al politicii mondiale. Rusia s-a dezvoltat prin intermediul rețelei de căi ferate (Rusia a înlocuit pivotul asiatic – Imperiul mongol). Rusia exercită aceeași presiune ca a popoarelor migratoare asupra Scandinaviei, Poloniei, Turciei, Chinei și Indiei. Ea ocupă azi în lume aceeași poziție pe care o ocupa Germania în Europa.⁵

Napoleon considera că e dificil de găsit generali pregătiți să ducă o bătălie. O bătălie se impune părții mai slabe și trebuie „*dusă inevitabil fie prin lipsă de spațiu, fie prin necesitatea de a apăra un bun material mai*

⁵ *Ibidem*, pp. 129-130



*scump decât viața soldaților*⁶. În Primul Război Mondial, arabii n-au avut „*nimic material de pierdut, deci nu aveau nimic nici de apărat, nici ceva care să fie mai scump decât viața soldaților. Ei doreau doar să-și ia înapoi pământurile, fără să piardă inutil vieți omenești.*”⁷ Puterea lor consta în rapiditatea manevrelor și timpul la dispoziție, dar nu puterea de lovire. Prin urmare aveau o forță îndeobște strategică. Prin acțiuni de luptă strategice ei au cucerit Akaba, Talief, Azrak, Deraa și apoi Damascul. Acțiunile arabilor în pustiu au fost asemănătoare cu cele de pe mare/ocean din punct de vedere al mobilității, pentru că ei nu consolidau terenul și nu rămâneau pe loc. După ce atacau se retrăgeau și atacau în altă parte. Acesta era avantajul cavaleriei și al faptului că ei cunoșteau bine terenul. În plus au beneficiat și de blindatele britanicilor care le-au acordat un sprijin cu foc suficient de puternic, Lawrence a considerat că, în spiritul epocii națiunilor, venise timpul luptelor pentru libertate și pentru formarea entităților naționale, pentru angajarea masivă cu armate numeroase. fie cu armate neregulate care dispuneau de mijloace atipice (asimetrice). Așadar venise timpul confruntărilor între state și națiuni, între armate puternice și violente, iar cele două războaie mondiale reprezintă una dintre consecințele acestei filosofii (stări). Primul Război Mondial a fost expresia unei noi beligeranțe și anume a unui nou tip de beligeranță caracteristică noii societăți industriale și tendințelor centrifuge ale națiunilor (popoarelor) de ieșire din jugul habsburgic. Noile descoperiri (telefonul, telegraful, producția industrială, comunicațiile maritime și căile ferate) au avut efecte de accelerare a dinamicii sociale. Acest război a avut o escaladare rapidă și iresponsabilă a loviturilor reciproce și ale ambițiilor exagerate ale celor mai mari puteri industriale ale lumii.

Cei cinci ani de război au avut dimensiuni apocaliptice și au inaugurat un secol de violență la scară planetară. Primul Război Mondial s-a soldat cu peste 9 milioane de morți pe câmpurile de luptă ca urmare a naționalismului de tip identitar care corespundea cerințelor noii construcții europene și restabilirii unui nou echilibru de putere impus de o nouă filozofie a relațiilor intraeuropene. După cei cinci ani de război nici o putere europeană nu a ieșit învingătoare, ci SUA, conform zicalei: „când doi se bat,

⁶ *Ibidem*, p.157.

⁷ *Ibidem*, p. 158.



al treilea câștigă”. Așadar s-au bătut cele două alianțe și a câștigat SUA care nu s-a angajat în război în 1914, ci mult mai târziu – la 4 aprilie 1917. În 1918 SUA avea în Europa, împotriva Germaniei, 2 milioane de soldați.

În privința artei militare, Primul Război Mondial nu aduce noutăți mari pe fondul dezvoltării impetuoase a Germaniei și expansiunii Imperiului Austro-Ungar și a Rusiei. Pe acest fundal a luat naștere Tripla Alianță (Alianța Puterilor Centrale) și Tripla Înțelegere (Antanta). Primul Război Mondial a fost un război de masă pentru că a constat în angajarea unei enorme cantități de forțe și mijloace.

Franța a adoptat Planul XVII al lui Joffre (un plan ofensiv) în cooperare cu acțiunile ofensive ale Rusiei împotriva Germaniei. Și planul de campanie german prevedea să ajungă cu majoritatea forțelor prin Belgia și Luxemburg la Paris, iar în a doua etapă gruparea de forțe din Alsacia și Lorena urma să treacă de asemenea în ofensivă. Planul austro-ungar se numea Ipoteza R și consta într-o ofensivă în Galiția pentru a nimici gruparea rusă de forțe dintre Vistula și Bug în prima etapă, iar în etapa următoare prevedea concentrarea forțelor la Varșovia și reluarea ofensivei împotriva grupării ruse din estul Galiției.

Puterile Centrale au deschis trei fronturi: Frontul de Vest (500 de km lărgime), Frontul de Est cu o lungime de 1000 de km și Frontul Balcanic pe Dunăre și râul Sava. În acest război s-au angajat 28 de state cu o populație de 1,5 miliarde de oameni. Primul Război Mondial aduce în arta militară armatele de masă, automobilele, blindatele (în principal tancurile), avioanele, submarinele etc. Noutatea absolută suferită de teatrul de operații este tridimensionalitatea (fig. 1) adusă de participarea aviației pentru prima dată în război (pe dimensiunea oh).

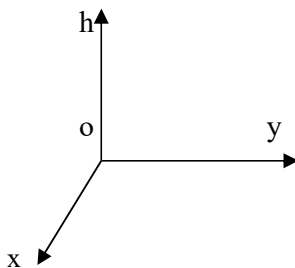


Figura 1. Dimensiunile spațiului de luptă (operației).



Acest război a ridicat problemele producției de avioane, rolului aviației de bombardament, necesitatea creării unei flote aeriene și cucerirea supremației aeriene, precum și sprijinirea operațiilor terestre și maritime.⁸

Pentru pregătirea viitorului război este necesară o cale complet nouă pentru că natura acestuia va fi total diferită de cea a războaielor trecute. În consecință este greșită pregătirea pentru război a trupelor pe baza experienței trecutului (a fostelor războaie la care au participat cei care fac instruirea trupelor), ci pe baza „necesității cunoașterii și înțelegerii viitorului”⁹. Primul Război Mondial a avut loc la începutul erei aeronautice. Înaintea acesteia a existat era continentală și apoi cea a marilor navigatori. Pe lângă forțele terestre și cele maritime (navale) au apărut forțele aeriene în toate armatele. Ele nu sunt dependente de drumuri, de munți, de fluvii, mări/oceane. Aeronavele comprimă timpul și spațiul și suprimă frontierele. Ele au mitraliere și tunuri, dar și rachete. Avioanele survolează statele în toate direcțiile la orice oră, fie zi fie noapte, căci ele nu au frontiere.¹⁰ Pe lângă militarii terestri și cei maritimi au apărut și cei zburători. La începutul secolului XX apăruseră zeci de avioane, iar în Primul Război Mondial de la sute de avioane, la începutul războiului, la sfârșitul războiului s-a ajuns la mii de exemplare.

Scopul strategiei aeriene era cucerirea și menținerea supremației aeriene.¹¹ Cele trei categorii de forțe (terestre, navale și aeriene) au același obiectiv: înfrângerea statului inamic, iar utilizarea forțelor aeriene pentru acest scop reprezintă doar o nouă metodă. Această strategie nu violează principiile războiului; o ofensivă aeriană în acest scop nu încalcă legea internațională și nici principiile umanitare; obiectivul urmărit poate conduce la victorie și, în consecință, forța aeriană va fi întrebuințată în mod benefic.

Aviația transformă radical filosofia războiului prin extinderea teatrului de confruntare (spațiului operațiilor) și prin afectarea profundă a securității întregii populații care este inclusă în acest teatru de operații.¹²

⁸ *Ibidem*, p. 168.

⁹ *Ibidem*, p. 168.

¹⁰ *Ibidem*, p. 169.

¹¹ *Ibidem*, p. 170.

¹² *Ibidem*, p. 172.



În secolul XX adevărata provocare o constituie apariția spațiului aerian de confruntare și apoi a spațiului cosmic, în două cuvinte, a dimensiunii verticale.

Primul Război Mondial a ruinat Franța, care a ieșit învingătoare, la fel ca și Rusia care a suferit la fel de mult.

Putem spune că strategia aeriană a extins conținutul artei militare, însă nu l-a terminat (nu l-a epuizat) și nici nu l-a schimbat. A sporit însă frica de neprevăzut.

După încheierea Primului Război Mondial, Germania tot nu a înțeles ce înseamnă greșeala de a deschide două fronturi. Conducătorii germani s-au gândit prea repede la o revanșă. Hitler – caporalul din Primul Război Mondial – a fost „unealta” cea mai potrivită pentru o asemenea misiune temerară. Este indubitabil că Al Doilea Război Mondial derivă din Primul. Influența celui de al Doilea Război Mondial asupra artei militare este enormă. După încheierea Primului Război Mondial, Germania a schimbat conceptul strategic și pe această bază a înarmat și pregătit armata, populația, economia și informația. Este posibil ca, fără Hitler, Al Doilea Război Mondial să se fi declanșat mai târziu dar totuși s-ar fi declanșat pentru că în Europa situația era tensionată, ba chiar belicoasă.

Încă de la începutul secolului XX războiul s-a industrializat. Printre factorii care determinau în teatrul de operații victoria erau mijloacele de luptă utilizate. Acest truism l-a dovedit deja Primul Război Mondial. În schimb, cei care s-au cantonat pe ideea războiului de poziții și pe construcția de linii de cazemate au greșit așa cum avea s-o dovedească foarte curând arta militară a celei de-a doua conflagrații mondiale.¹³ Față de Primul Război Mondial, cel de-al Doilea Război Mondial l-a continuat pe Primul și a perfecționat strategia, tactica și arta operativă, dar în primul rând mijloacele de luptă. A fost nevoie de războiul fulger al lui Hitler și de atacul neașteptat al japonezilor de la Pearl Harbor ca lumea să se trezească din amorțeală și să se coalizeze împotriva Germaniei Hitleriste.

La 10 mai 1940 diviziile germane au intrat în Țările de Jos și Belgia și au spart frontul francez la Sedan. Francezii fug din fața armatei germane și blochează toate drumurile astfel că trupele franceze nu s-au mai putut deplasa pentru contraofensivă. La 14 iunie nemții cuceresc Parisul. Pe 22

¹³ *Ibidem*, p. 175.



iunie noul guvern francez cere armistițiul. În august 1940 Anglia începe să fie bombardată de germani fără a fi invadată de aceștia. Dar la începutul anului 1941 Hitler invadează Egiptul și la 22 iunie 1941 declanșează ofensiva împotriva URSS, care era aliatul său. În doi ani Hitler a declanșat războiul în toată Europa și în Africa de Nord. El spera ca războiul fulger să conducă repede la înfrângerea lumii din Eurasia și la dominația germană. Hitler n-a înțeles deloc avertismentul lui MacKinder, faptul că o alianță Ruso-Germană ar fi putut conduce la excluderea UK din competiția pentru dominarea lumii. Dar o asemenea alianță era atunci perversă și conjuncturală. Cei doi dictatori (Stalin și Hitler) erau extremiști, dar unul de stânga și celălalt de dreapta. Un asemenea cuplu poate conduce la sfârșitul lumii.

Războiul fulger s-a spulberat în stepa Kalmucă, la porțile Moscovei și la Stalingrad. Din cele 55 de milioane de morți în război, 20 de milioane au fost ruși. Acesta a fost prețul victoriei rusești.

Americanii intră în război împotriva Germaniei și în iunie 1944 declanșează debarcarea din Normandia condusă de Eisenhower. În luna mai 1945 Germania capitulează.

Domeniul strategiei este în fond planul operațiilor respectiv: alegerea obiectivelor parțiale în funcție de efectivele și punctele strategice ale adversarului pentru a fixa obiectivul final al fiecărei operații. Mica strategie se împarte în 4 categorii principale: navală, terestră, aeriană și mixtă.

Soluția fiecărei probleme strategice depinde de natura obiectivului (pozitiv sau negativ). Pozitiv înseamnă posesie, iar negativ – lipsa posesiei. Dacă alegem un obiectiv pozitiv strategia este ofensivă și viceversa.¹⁴

Industrializarea războiului le-a permis americanilor să aibă doar 291.557 de morți în cel de-Al Doilea Război Mondial. Puterea logistică a SUA (putere tehnologică și de transport) a asigurat succesul debarcării din Normandia.

Cel de-Al Doilea Război Mondial nu a fost declanșat de tensiunile din Balcani, ci de expansiunea frontierelor economice, financiare, politice, sociale, ideologice, morale, informaționale și culturale. Astfel, criza economică mondială din perioada 1929-1933 demonstrează această afirmație. Ea a generat apariția unor regimuri totalitare. SUA erau nemulțumite că nu li se plătea datoria de război. Statele europene au ratificat

¹⁴ *Ibidem*, p. 134.



în martie 1920 Tratatul de la Versailles, dar SUA nu au vrut să ratifice Tratatul. Liga Națiunilor sau Societatea Națiunilor a fost creată la propunerea președintelui american Woodrow Wilson, dar SUA au refuzat să facă parte din aceasta pe considerente de altfel adevărate că ea reprezintă o tribună neputincioasă. Ne întrebăm dacă și azi nu există aceeași opinie despre rolul Organizației Națiunilor Unite (ONU)? Probabil că da.

Din punct de vedere strategic, în Prima conflagrație mondială rolul fundamental l-au avut căile ferate. Adică acest război a fost un război pe suport de căi ferate, iar cel de-Al Doilea Război Mondial a fost un război pe suport de blindate, avioane și nave de luptă.

Conflictele armate ale ultimelor decenii ale secolului XX și începutul celui de al XXI-lea au avut un suport informațional, aerian și maritim, Oricum, transportul a căpătat o dimensiune strategică în război și a devenit un factor determinant. În urma diversiunii lui Hitler, Stalin a decapitat armata ucigând 90% din elita armatei roșii și în plus 3 milioane din cei 7 milioane de arestați.

Pe plan geopolitic Al Doilea Război Mondial s-a încheiat prin anihilarea vechei diviziuni a Europei și reconfigurarea sferelor de influență și ocuparea Europei de Est de către URSS. SUA au ieșit câștigătoare și au devenit o putere economică, militară și politică, iar marile imperii colonialiste au dispărut (UK, Francez, Portughez, Olandez și German) și au rămas doar trei: american, sovietic și chinez.



BIBLIOGRAFIE

POPESCU M., ARSENIE V., VĂDUVA G., *Arta militară de-a lungul mileniilor*, volumul 1, Centrul tehnic-editorial al Armatei, București, 2004;

POPESCU M., ARSENIE V., VĂDUVA G., *Arta militară de-a lungul mileniilor*, volumul 2, Centrul tehnic-editorial al Armatei, București, 2004;

THUCIDIDE, Războiul Peloponesiac.

